

JÖNKÖPING UNIVERSITY

School of Health and Welfare

Kvinnor inom hederskulturen är inte passiva offer

En litteraturstudie av kvinnors strategier och orsaksförklaringar i samband med hedersrelaterat våld och förtryck

HUVUDOMRÅDE: *Socialt arbete*

FÖRFATTARE: *Rebecka Lundell och Sofie Joby*

JÖNKÖPING 2020 januari

Abstract

Title: Women within the honour-culture are not passive victims. A literature study of women's strategies and causal explanation regarding honour-related violence and oppression

Authors: Rebecka Lundell & Sofie Joby

Tutor: Aimée Ekman

Examinator: Mats Granlund

The following essay is a literature study based on previously existing research on stories from women with experiences of honour-related violence.

Background: Honour and honour-related violence are despite several years of research difficult to define. There are split opinions of what the violence depends on and how it finds expression. The research on this topic often focuses on women as victims and exposed. We aim to see the women as active actors and thus applies an actor's perspective. **Purpose:** The purpose with this study is, through a literature study, to examine strategies and causal explanation for women with experience of honour-related violence and oppression to deal with their life situations.

Method: A compilation of ten qualitative articles, where women with experiences of living in honour culture, are presented in the literature study. The articles were selected through searches in various databases, and then a quality review of the articles was made. A thematic analysis has been implemented to identify relevant themes that give answers to the questions. **Result:** The thematic analysis process

two themes: *live within the context of honour-culture* and *shield themselves from honour-culture*. Under the first, two subtopics are presented. The first one is *accepting the culture* and the other one is *strategies to expanding living space*. The other theme, shield themselves from the honour-culture, also includes two subtopics: *break all contact* and *resume contact with the family*. **Conclusion:** Women with experiences of living within the honour-culture have an awareness of how they will be expected to live and thus creating strategies to handle their life situations.

Key words: honour-culture, honour-related violence, strategies, women

Sammanfattning

Titel: Kvinnor inom hederskulturen är inte passiva offer. En litteraturstudie av kvinnors strategier och orsaksförklaringar i samband med hedersrelaterat våld och förtryck

Författare: Rebecka Lundell & Sofie Joby

Handledare: Aimée Ekman

Examinator: Mats Granlund

Följande uppsats är en litteraturstudie och som baseras på redan befintlig forskning om berättelser från kvinnor med erfarenheter av hedersrelaterat våld.

Bakgrund: Begreppen heder och hedersrelaterat våld är efter många års forskning fortfarande svåra att definiera. Vad våldet beror på och hur det tar sig uttryck finns det delade meningar om i forskningen. Forskningen kring detta ämne fokuserar ofta på kvinnor som ett offer och som utsatta. Vi vill sträva efter att se kvinnorna som aktiva aktörer och anlägger således ett aktörsperspektiv. **Syfte:** Syftet med studien är att genom en litteraturstudie undersöka strategier och orsaksförklaringar som kvinnor med erfarenheter av ett hedersrelaterat våld och förtryck använder sig av för att hantera sina livssituationer. **Metod:** En sammanställning av tio kvalitativa artiklar, där kvinnor med erfarenheter av att leva inom hederskulturen kommer till tals, presenteras i litteraturstudien. Artiklarna togs fram genom sökningar i olika databaser och därefter gjordes en kvalitetsgranskning av artiklarna. En tematisk analys har genomförts för att identifiera relevanta teman som besvarar frågeställningarna. **Resultat:** Den tematiska analysen behandlar två teman: *leva inom ramen för hederskultur* och *avskärma sig från hederskultur*. Under den första presenteras två underteman. Den första är *acceptera kulturen* och den andra är *strategier för att utöka livsutrymmet*. Det andra temat, *avskärma sig från hederskultur* inbegriper också två underteman: *bryta all kontakt* samt *återuppta kontakt med familjen*. **Slutsats:** Kvinnor med erfarenhet av att leva inom hederskulturen har en medvetenhet om hur de förväntas leva och skapar således strategier för att hantera sina livssituationer.

Nyckelord: hederskultur, hedersrelaterat våld, strategier, kvinnor

Innehållsförteckning

Inledning	6
Syfte och frågeställningar	7
Bakgrund	7
Hederskultur och hedersrelaterat våld och förtryck	8
Patriarkala familjestrukturer och normer.....	9
Kontroll av kvinnans sexualitet och beteende.....	10
Hur hedersrelaterat våld tar sig uttryck	11
Typer av våld inom hederskulturen.....	11
Professionellas röst i forskningen	12
Samhällets insatser	13
Skola	14
Skyddat boende	14
Lojalitet och normaliseringsprocess	15
Forskningens polarisering	16
Offerbild och ”den andre”	17
Teori	18
Maktperspektiv	18
Aktörsperspektiv	18
Metod	19
Datainsamling	19
Urval	20
Kvalitet	20
Etik	23
Materialanalys	23
Resultat	24
Leva inom ramen för hederskultur	25
Acceptera kulturen	25
Strategier för att utöka livsutrymme.....	27
Avskärma sig från hederskultur	29
Bryta all kontakt.....	29
Återuppta kontakt med familjen.....	30
Diskussion	31
Resultatdiskussion	31
Avskärma sig från kulturen.....	32
Leva inom ramen för hederskultur.....	34
Metoddiskussion	37
Slutsats	38
Relevant för socialt arbete	38
Framtida forskning.....	39
Litteraturförteckning	40
Bilaga 1	48

Inledning

Fadime Sahindal kom tillsammans med sin familj till Sverige år 1981. Fadime var vid tillfället 7 år gammal och familjen hade just flyttat från en turkisk liten by. När hon var 22 år gammal träffade hon en svensk kille som kom att bli hennes stora kärlek. Familjen godkände inte killen, eftersom han enligt familjen inte var rätt för Fadime. Fadime valde att gå sin egen väg och i juni år 1998 skulle paret flytta ihop. Samma dag de skulle flytta dog plötsligt pojkvännen i en bilolycka. Den 20 november år 2001 höll Fadime ett tal i Riksdagen. Talet fick mycket medial uppmärksamhet i Sverige. I talet beskrev hon bland annat hur hennes liv sett ut samt det förtryck kvinnor lever under i vad hon kallade för hederskultur. Hon ville med sitt tal hjälpa andra tjejer som lever i Sverige med samma värderingar och normer. Två månader senare, 21 januari år 2002, sköts Fadime till döds av sin pappa framför ögonen på sin mamma och syster. Ett mord som skulle skaka hela Sverige och sätta igång en debatt om hederskulturens existens och dess innebörd (Kurkiala, 2003).

Forskningen om hederskulturen anlägger ofta ett offerfokus på kvinnorna som lever inom kulturen. Carbins (2014) studie lyfter hur kvinnor inom hederskultur inte själva uppfattar sig som offer eller som förtryckta. Detta väcker en idé om att undersöka hur kvinnor inom hederskultur själva ser på sin situation men framför allt hur de hanterar den. Denna uppsats kommer därför fokusera på kvinnornas sätt att förklara och hantera sina erfarenheter av att leva inom hederskultur. Uppsatsen kommer även fokusera på att uppfatta kvinnorna som aktiva aktörer som handlar strategiskt.

År 2017 gav regeringen uppdrag till Socialstyrelsen att genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Socialstyrelsen meddelade i sin slutredovisning (2019) att uppdraget inte var möjligt att genomföra eftersom området är svårt att undersöka samt att det finns ett stort mörkertal. Däremot har regionala kartläggningar gjorts i Stockholm, Göteborg och Malmö. Kartläggningen bestod av elever som svarade på frågor. Resultatet visade att 7 till 20 procent av ungdomar lever med hedersrelaterade normer och förtryck (Socialstyrelsen, 2019).

I FN:s rapport från år 2002 uppmanar generalsekreteraren Kofi Annan att alla former av våld mot kvinnor i hederns namn bör kriminaliseras. Trots att i princip alla regeringar skrivit under FN:s deklaration om mänskliga rättigheter som innebär att alla länder ska

motverka mäns våld mot kvinnor, förekommer fortfarande hedersmord och hedersrelaterat våld och förtryck i flera länder (Björktomta, 2005). Hedersrelaterat våld och förtryck är ett komplicerat ämne som i dagsläget gör att brottsoffren hamnar i en särskilt utsatt situation. En brottsrubricering skulle synliggöra den komplicerade karaktär det innebär och underlätta för brottsoffret upprättelse (Motion 2018/19:425). Justitiedepartementet har i ett pressmeddelande från juli år 2019 förklarat att regeringen ska börja arbeta för att införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott. Detta med anledning för att det finns ett behov av att undersöka hur hedersbrott ska hanteras straffrättsligt. Uppdraget kommer att redovisas i september år 2020 (Regeringen, 2019).

Socialtjänsten kommer ofta i kontakt med personer som utsätts för hedersrelaterat våld. Men det är främst ungdomsmottagningar, skolpersonal och fältassistenter som först kommer i kontakt med personerna (Björktomta, 2007). Organisationer som GAPF och kvinnojourer arbetar också med att stödja och skydda personer som är utsatta för hedersrelaterat våld (Riksorganisationen glöm aldrig Pela och Fadime [GAPF], u.å., Björktomta, 2007). Arbeten och utveckling i ämnet ger flickor, kvinnor och pojkar som är utsatta för hedersrelaterat våld chansen att få stöd och skydd (Björktomta, 2007).

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att genom en litteraturstudie undersöka strategier och orsaksförklaringar som kvinnor med erfarenheter av hedersrelaterat våld och förtryck använder sig av för att hantera sina livssituationer.

- Hur uppger kvinnor att de hanterar våld och förtryck?
- Vilka förklaringar upplever kvinnorna ligga bakom handlingarna?

Bakgrund

Mordet på Fadime Sahindal år 2002 är en avgörande händelse för att *hedersrelaterat våld* och *hedersmord* som begrepp uppkom i det vardags-svenska språket. Andra hedersmord som uppmärksammats i Sverige är morderna på Abbas Rezai år 2005 och Pela Atroshi år 1999. I samband med de uppmärksammade morden skapades en debatt om hur både ordval och begrepp skulle definieras och oenigheterna var stora bland både journalister, debattörer och forskare (Björktomta, 2005). När begreppet hedersmord används i media förstår också folket att det inte var ett mord som begicks baserat på exempelvis svartsjuka

eller av ekonomiska skäl. På samma sätt som vi använder oss av exempelvis rånmord eller sexualmord kan vi också använda oss av hedersmord för att förklara motivet bakom mordet (Björktomta, 2005).

Enligt Jämställdhetsmyndigheten (2019) är hedersmord ett straff mot den person som brutit mot familjens normer. Det är ofta männen i familjen som utför mord och de grövre handlingarna, i vissa fall utförs handlingarna av minderåriga för att straffet ska bli lägre (Björktomta, 2007). Enligt en rapport från Amnesty (2011) gällande hedersmord uppskattar FN att det sker omkring 5000 hedersmord världen över varje år. Mörkertalet anses dock försvåra beräkningar kring den egentliga omfattningen (Riksorganisationen glöm aldrig Pela och Fadime [GAPF], 2019). Björktomta (2007) belyser svårigheten för utsatta personer att ge sig till känna då det är förenat med livsfara. Det är således endast de fall som når myndigheter och organisationer som kan räknas.

Litteraturstudiens övergripande fokus kommer inte att ligga på hedersmord, utan istället på hederskulturen och hedersrelaterat våld. Avsnittet nedan kommer innefatta vad forskningen lyfter om hederskulturen samt hur den tar sig uttryck. Hur samhällets insatser ser ut för individer som lever inom kulturen behandlas även i korta drag. Forskningens delade åsikter om förståelsen för hedersrelaterat våld och förtryck kommer presenteras. Avslutningsvis kommer ett stycke om offerbild samt ett maktperspektiv och aktörsperspektiv beskrivas.

Hederskultur och hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen beskriver att hederskultur handlar om föreställningar om hur en familjs rykte påverkas av kyskhets eller andra icke-accepterande beteenden (Regeringens skrivelse 2007/08:39). I hederskulturen anses familjen ha rätt att kontrollera och bestämma över kvinnan. Detta görs på en mängd olika sätt i olika omfattning. Det kan handla om bland annat misshandel, hot, arrangerade äktenskap och könsstympning, för att nämna några strategier (Björktomta, 2007). Enligt Björktomta (2005) är det männen som ansvarar för att kvinnans kyskhets bevaras. Hennes kropp och hennes sätt att leva på är familjens angelägenhet och hon ska därför leva efter deras önskemål (Björktomta, 2005).

Björktomta (2007) menar att det saknas accepterade och självklara beskrivningar av hederskultur och hedersrelaterat våld och förtryck eftersom de har olika betydelser i olika samhällsgrupper. Enligt Björktomta (2005) anses hedersrelaterat våld mot kvinnor sällan motiveras av religiösa åsikter utan snarare av djupt rotade och kulturellt etablerade normer

och föreställningar. De kvinnor som lyckats fly undan kontroll och förtryck, lever med en rädsla för sina liv. En del begår självmord. Enligt Jämställdhetsmyndigheten (2019) handlar våld och förtryck om kontroll som kan begränsa en persons livsutrymme. I vissa fall är våldet socialt accepterat och utövas kollektivt. Både män och kvinnor kan utsättas för det grövsta våldet, som ofta är välplanerat (Jämställdhetsmyndigheten, 2019).

Enligt Svenska Akademiens ordböcker är begreppet *hedersrelaterat våld och förtryck* inte definierat (Svenska Akademien, u.å.). Det finns således inget officiellt begrepp, dock använder svenska regeringen och svenska myndigheter begreppet *hedersrelaterat våld* formellt sedan år 2002 (Wikström & Ghazinour, 2010). Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige [ROKS] (u.å.) föredrar begreppet *våld i hederns namn* eftersom det tydliggör att heder används som en ursäkt till våldet, inte förklarar våldet. Det finns alltså olika sätt att benämna ämnet och vi har valt att använda oss av hederskultur och hedersrelaterat våld.

Patriarkala familjestrukturer och normer

Ett återkommande tema genom forskning om hederskultur är patriarkala familjestrukturer. Sjöblom (2002) beskriver att en patriarkal familjestruktur handlar om att männen är överhuvud i familjen och styr både relationer inom och utanför familjen. Denna struktur menar Sjöblom (2002) är vanligast i Asien, Mellanöstern, Nordafrika och Latinamerika. Vidare förklarar Eldén (2003) att begreppet ”patriarkal familj” används ofta i politiska sammanhang och syftar till att beskriva en ”utländsk familj”, detta för att hålla ”svensk familj” och ”patriarkal familj” isär. I traditionella patriarkalsamhällen syftar heder till att återställa en familjs status (Ertürk, 2009). När en kvinna bryter mot hedern drabbas inte endast kvinnan utan hela familjen eller släkten. Med anledning av detta utövar männen kontroll över kvinnorna som förväntas lyda för att säkerställa familjens heder (Ertürk, 2009).

Eldén (2003) beskriver hur kultur som ett sammanhang är konstruerat genom handlingar och att individer anpassar sig efter normerande tolkningsramar. Normer är djupt förankrade i samhället men samtidigt föränderliga. Då kulturer ser olika ut på olika ställen i världen, skiljer sig också normerna åt. Eldén (2003) diskuterar även hur kön är konstruerade i samhället och att det finns föreställningar om hur män och kvinnor bör vara. I och med att kön skapas utifrån normer, och normer ser olika ut världen över, är synen på män och kvinnor olika.

Mattson (2015) beskriver att en hierarkisk ordning mellan kategorier är grunden för maktstrukturer. Män och kvinnor är ett tydligt exempel på två kategorier som placeras i en hierarkisk ordning där män anses ha mer makt än kvinnor. En sådan maktstruktur går att förändra genom individers agerande. Däremot påverkas individers agerande av normer i samhället. Att bryta normer är svårt vilket gör att en maktstruktur är svår att förändra. Mattson (2015) menar att individer ofta väljer att anpassa sig efter normerna istället för att bryta dem.

Kontroll av kvinnans sexualitet och beteende

Baianstovu (2017) förklarar kontroll av sexualiteten och dess uttryck som ett universellt fenomen. Detta fenomen finns i alla samhällen men sättet att kontrollera skiljer sig åt från olika kulturer. En konflikt kan då uppstå mellan två kulturer i ett multikulturellt samhälle, så som Sverige. Exempelvis kan en konflikt handla om hur mycket en ung kvinna som lever inom hederskulturen ska begränsas. Konflikten beror således på två olika kulturer med olika uppfattningar om vad som är okej när det gäller att kontrollera en ung kvinna. Inom den svenska kulturen är individens rätt att själv bestämma över sin sexualitet och dess uttryck central. Detta är också kopplat till normen om jämställdhet mellan män och kvinnor. För andra kulturer är det inte lika självklart eftersom de har andra värderingar och normer (Baianstovu, 2017).

Björktomtas studie (2019) antar olika perspektiv och kvinnor med erfarenhet av hederskulturen förklarar utifrån sitt perspektiv hur kvinnans sexualitet och beteende kontrolleras. Av studien framgår att kyskhet är den viktigaste normen (Björktomta, 2019). Dotterns sexuella beteende anses vara viktigt eftersom det är symbolen för familjens heder. Därav är kvinnan i fokus då hon bär på något som kan gå förlorat. Normen om kyskhet är kraftfull och påverkar kvinnors handlingsutrymme (Björktomta, 2019). Enligt Eldéns studie (2001), som också lyfter kvinnans perspektiv, uppfattas männens sexualitet som handlingar och kvinnans sexualitet ses som någonting kvinnan "är". Kvinnan kan antingen uppfattas som en asexuell madonna eller som en sexuell "hora" (Eldén, 2001). Eldén (2001) beskriver vidare i sin studie att en kvinna inom hederskulturen får först förlora oskulden vid giftermål eftersom hennes mödomshinna tolkas som en "gräns". Denna "gräns" får ingen annan man än kvinnans make passera. Bevarandet av kvinnans oskuld symboliserar att en familj kan "skydda sina gränser". Enligt hederskulturen har en kvinna som förlorat oskulden innan giftermål även förlorat sin "renhet" och uppfattas då som "smutsig" samt vanhedrat familjen (Eldén, 2001).

Gill (2013) beskriver att kvinnans sexualitet utgör en stor del av männens heder. Männens bevarar alltså sin heder genom att kvinnan bevarar sin oskuld och det är kvinnornas beteende som upprätthåller hedern. När heder diskuteras utifrån kvinnans beteende och kyskhetspratar man ofta om att hedern ansvaras av männen. Gill (2013) menar att det är därför kvinnans beteende kontrolleras av flera manliga familjemedlemmar och i vissa fall ett helt samhälle.

Hur hedersrelaterat våld tar sig uttryck

Nationellt center för kvinnofrids [NCK] rapport (2010) beskriver vad som skiljer hedersrelaterat våld mot annan form av våld i nära relation. Kvinnors sexualitet och uppträdande står i fokus vid hedersrelaterat våld. Kvinnor kan bli övervakade av andra kvinnor och kollektiva beslut om bestraffning är kännetecknande för hedersrelaterat våld. Enligt NCK (2010) är hot och våld som utövas kollektivt det mest karaktäristiska drag som forskning lyfter. Bhanbhro, Cronin de Chavez och Lusambilis (2016) litteraturöversikt sammanfattar också vad som skiljer hedersrelaterat våld mot våld i nära relationer. De lyfter att hedersrelaterat våld ofta sker med syfte att bevara kulturella, religiösa eller sociala normer och traditioner. Enligt Bhanbhro, Cronin de Chavez och Lusambili (2016) stödjer hederskulturella samhällen hedersrelaterat våld, vilket även Gruber (2011) lyfter för att definiera skillnaderna mellan hedersrelaterat våld och våld i nära relationer. Gruber (2011) förklarar skillnaden på stödet våldsutövande män får beroende på om de ingår i en hederskultur eller om de är "svenska" män. Gruber (2011) menar att en "svensk" man inte berättar att han utövat våld mot sin fru, utan håller det hemligt eftersom han vet att det är fel och skäms. Inom hederskulturen kan en man berätta att han utövat våld mot sin fru och får stöd eftersom traditionen säger att det är tillåtet (Gruber, 2011).

Typer av våld inom hederskulturen

Björktomtas studie (2019) har sammanställt olika typer av våld inom hederskulturen. Studien har baserats på kvinnans perspektiv som grundas på kvinnors egna erfarenheter och berättelser från hederskulturen. Våldet kan delas in i fyra olika typer; symboliskt, socialt, psykologiskt och fysiskt våld. Enligt Björktomtas studie (2019) är syftet med symboliskt våld att socialisera kvinnor till normer av lydnad och kyskhets. Det symboliska våldet beskrivs som en förälders ilska som tar sig uttryck genom kroppsspråk, till exempel arga blickar. Döttrarna upplever då skam eller skuld och lär sig hur de förväntas agera. På så sätt socialiseras de till vilka normer som gäller inom familjen (Björktomta, 2019). Syftet med det sociala våldet är enligt Björktomta (2019) att eftersträva familjens normer i

vardagslivet. Det sociala våldet tar sig uttryck genom att kontrollera och begränsa kvinnor, till exempel gällande ekonomi, mobiltelefoner, internet, fritid, kläder och smink. Exempel på det sociala våldet är att unga kvinnor tvingas ta större ansvar för hushållssysslor till skillnad från sina bröder. Detta gör att kvinnor inte har möjlighet till att styra över sin fritid och sina egna intressen (ibid.). Syftet med det psykologiska våldet är att säkerställa att familjens normer följs samt att bevara familjens heder (Björktomta, 2019). Psykologiskt våld innebär verbalt våld, förnedringar, kränkningar, isolering eller hot om våld. Angående verbalt våld är ordet "hora" det starkaste uttrycket en förälder kan säga till sin dotter med syfte att visa sin avsky mot henne. Anledningen till detta beror på att kyskhetsnormen är, som tidigare nämnt, symbolen för familjens heder (ibid.). Björktomtas (2019) studie lyfter att emotionell utpressning är en form av psykologiskt våld. Syftet med emotionell utpressning påminner om symboliskt våld, då det handlar om att utpressa lydnad samt att orsaka skam- och skuldkänslor. Enligt Björktomta (2019) är det ofta mammor som använder emotionell utpressning för att tvinga döttrarna att lyda sin pappa. Syftet med det fysiska våldet är att straffa kvinnor när de brutit mot familjens normer (Björktomta, 2019). Enligt Socialstyrelsen (u.å.) innebär fysiskt våld bland annat att bli fasthållen, slagen, sparkad, knuffad eller att bli dragen i håret. Enligt Björktomtas studie (2019) är pappor främst ansvariga för utövandet av fysiskt våld. I vissa familjer utövar även bröder fysiskt våld. För kvinnor som är utsatta för fysiskt våld är det latent våldet ständigt närvarande. Latent våld innebär att den utsatta upplever en osäkerhet om det föreligger en risk för att bli utsatt för fysiskt våld. Detta påverkar den utsattas handlingsutrymme (Björktomta, 2019).

Professionellas röst i forskningen

Björktomta (2007) har genomfört en intervjustudie där personer som i sitt yrke kommer i kontakt med individer som lever inom hederskulturen. Det är bland annat socialsekreterare, fältassistenter, kuratorer, de som arbetar på ungdomsmottagningar, sociala jouren med flera. Intervjuerna fokuserar på hur de kommer i kontakt med ungdomar som lever inom hederskulturen och hur deras möten ser ut. Utifrån de yrkesverksammas perspektiv framkommer det att framförallt fältassistenter och sociala jouren saknar förtroende för socialtjänsten i de fall en orosanmälan dit behöver göras. De menar att socialtjänsten saknar kunskap kring ämnet och inte tar anmälningarna på så stort allvar som de bör (Björktomta, 2007).

I en rapport från Länsstyrelsen i Dalarnas län (2018) framgår att socialsekreterare upplever att kunskapsbristen gällande hedersrelaterat våld och förtryck leder till svårigheter att upprätta rutiner och handlingsplaner för arbetet. Det framgår också att socialtjänsten har en stor kunskapslucka och att verksamheten sällan står för utbildning. Flera socialsekreterare menar att de inte fått kunskap om ämnet i sina socionomutbildningar, utan på egen hand som yrkesverksam fått samla på sig kunskap. Resultat från rapporten visar att socialtjänstens arbete med hedersrelaterat våld inte utvecklas i den grad som annan typ av våld gör. Således är behovet av kunskap inom socialt arbete om hedersrelaterat våld och dess konsekvenser nödvändigt att se över (Länsstyrelsen i Dalarnas län, 2018). Socialstyrelsen har tillsammans med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Försäkringskassan på uppdrag av regeringen ett gemensamt mål för att utveckla metoder kring arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Syftet med uppdraget är att utöka samverkan mellan myndigheterna för att utveckla upptäckandet av våld i nära relationer. Uppdraget pågår mellan år 2019 och år 2021 (Socialstyrelsen, 2019).

Alizadeh, Törnkvist och Hylanders (2011) intervjustudie lyfter hur professionella ser på arbetet med att möta unga kvinnor som lever inom hederskultur. Studien (2011) visar att skolhälsovården ställs inför professionella dilemman när unga kvinnor försöker hindra dem från att vidta vissa åtgärder. De yrkesverksamma uttrycker i studien att det upplevs problematiskt att stötta kvinnorna och sträva efter förtroende samtidigt som de kan tvingas anmäla till sociala myndigheter. Däremot upplever de yrkesverksamma att när situationen i hemmet blir skadligt till den grad att de måste rapportera, känns det tydligt hur de ska ställa sig inför dilemmat (Alizadeh, Törnkvist & Hylander, 2011).

Samhällets insatser

Regeringen har under år 2019 beslutat om flera satsningar på arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Åsa Lindhagen, jämställdhetsminister med ansvar för regeringens arbete mot segregation och diskriminering, menar att hedersrelaterat våld och förtryck är ett av de största samhällsproblemen idag. Hon menar att satsningar på detta område är väldigt betydelsefullt (Regeringen, 2019). Insatserna för att motverka hedersrelaterat våld förstärks med 20 miljoner kronor. De ekonomiska resurserna ska gå till att utveckla kommunala verksamheter som stödjer individer inom hederskulturen. Det ska även gå till att utbilda yrkesverksamma som kommer i kontakt med dessa individer (Regeringen, 2019). Pilar Reyes (2014) lyfter i sin rapport att allt fler organisationer och kvinnojourer söker statsbidrag för att kunna utöka stödet för hedersutsatta individer. Det finns en mängd olika

organisationer och myndigheter som arbetar både förebyggande och hjälper individer som inte vill leva inom hederskulturen. En av organisationerna är GAPF, som är en stor riksorganisation i Sverige. GAPF grundades av Sara Mohammad år 2001 för att hjälpa individer som på ett eller annat sätt är berörda av hedersrelaterat våld. Till en början skulle organisationen verka i Stockholm, men har idag expanderat till en nationell riksorganisation som verkar i hela landet. Förutom arbetet med att hjälpa individer, arbetar de förebyggande genom att utbilda personer inom verksamheter som träffar individer inom hederskulturen (GAPF, u.å.).

Skola

Enligt Grubers (2011) studie, som lyfter skolpersonalens perspektiv, gör skolor ansträngningar för att utbilda elever om hedersrelaterat våld. Syftet är att skydda och hjälpa elever som lever inom hederskultur. Däremot visar studien (Gruber, 2011) att skolans insatser resulterar i att hedersrelaterat våld kategoriseras till "de andra" och uppfattas inte som ett problem för "svenska" elever. Ansträngningarna handlar snarare om att försvara och uttrycka "svenska" värderingar än att upplysa om att våld är ett vanligt förekommande problem inom familjer (Gruber, 2011). Skolans åtgärder får således ett nationalistiskt innehåll. Gruber (2011) menar att skolans personal uttrycker en välvilja men osäkerheten kring hanterandet av hedersrelaterat våld resulterar i en sortering av "våra" och "deras" värderingar.

Skyddat boende

Wikström och Ghazinours (2010) studie lyfter bland annat perspektivet för personal på skyddat boende, vilket ger en inblick i hur skyddat boende fungerar för kvinnor inom hederskulturen. Enligt Wikström och Ghazinour (2010) är skyddat boende den vanligaste insatsen när kvinnorna som lever inom hederskulturen behöver söka skydd. Skyddat boende är ofta livsavgörande men samtidigt svårt eftersom kvinnor måste förhålla sig till strikta regler och inte avslöja sin plats. För kvinnor under 18 år krävs att socialtjänsten beslutar om skyddat boende hos kvinnojourer (Jemteborn, 2005). Unga kvinnor kan då vända sig till organisationer som inte kräver bistånd. Anledningen är att föräldrarna inte ska få kännedom om att dottern planerar att fly från hemmet (ibid.). Enligt Pilar Reyes (2014) finns även skyddat boende för hedersutsatta kvinnor med särskilda behov. Wikström och Ghazinours (2010) studie visar att skyddat boende är en fungerande insats på kort sikt. Däremot är effekterna av insatsen på långsikt okänt och behöver ytterligare forskning (ibid.). Wikström och Ghazinour (2010) menar att den konfliktfyllda debatten

om hedersrelaterat våld i samhället speglas i det sociala arbetets praktik. Socialtjänst och organisationer för skyddat boende har åtskilda ideologier vilket orsakar en konflikt. De skyddade boenden har en separatistisk idé om att isolera kvinnan från sin förövare som en del av processen att frigöra sig. Socialtjänsten har en holistisk idé och juridiskt ansvar för att i möjliga mån återförena föräldrar och barn (Wikström & Ghazinour, 2010). Detta påverkar således skyddet för kvinnor som har valt att avskärma sig från hederskulturen (ibid.).

Lojalitet och normaliseringsprocess

Enligt Björktomta (2019) kännetecknas en relation mellan en våldsutövare och en våldsutsatt inom hederskultur av blandade känslor, så som kärlek, rädsla, lojalitet, skam och skuld. Övereeide (2000) beskriver hur barn utvecklar en lojalitet till sina föräldrar i tidig ålder. Barn kan känna starka skuldkänslor och lojalitetskänslor om föräldrarna blir ifrågasatta om exempelvis bristande omvårdnad (Övereeide, 2000).

Enligt Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige [ROKS] (u.å.) har teoretikern Eva Lundgren tagit fram en teoretisk modell för att öka förståelsen till vad som händer i en misshandelsrelation. Denna modell kallas normaliseringsprocessen och ska skapa en medvetenhet om varför kvinnor stannar i våldsamma relationer och tolererar kränkningar. I normaliseringsprocessen beskrivs tre avgörande inslag. Det första steget är att gränser förskjuts och utplånas. Detta menar ROKS (u.å.) handlar om att mannen succesivt börjar göra intrång i kvinnans integritet och börjar kontrollera hennes livsutrymme. Ofta bestämmer mannen om kvinnans pengar, umgänge, fritidsintressen och kläder för att nämna några områden. Det kan även gälla kroppsliga gränser, så som sömn och sexuella beröringar. Andra steget i processen är isolering. Mannen börjar då isolera kvinnan mer från omvärlden och har nu större kontroll över henne. Detta resulterar i att mannen blir kvinnans enda referenspunkt och han har större möjlighet att börja ändra hennes åsikter, normer och värderingar. Sista steget är växling mellan våld och värme. I detta steg börjar mannen visa upp två olika sidor vilket skapar förvirring hos kvinnan. När mannen visar sin ömma sida blir kvinnan ännu mer tacksam än tidigare, detta för att hon nu är känslomässigt beroende av honom (ROKS, u.å.).

Denna normaliseringsprocess gör att kvinnan normaliserar våldet trots att det inte är någonting hon trivs med. Hon skapar sig strategier för att klara vardagen och anpassa sig (ROKS, u.å.).

Forskningens polarisering

Akpinar (2003) lyfter hur forskningen kring hedersrelaterat våld blev polariserat mellan två positioner i förhållande till Fadimes mord. Den ena sidan förklarar att våld mot invandrarkvinnor är en del av den universella patriarkala dominansen, det vill säga ett könsmaktsperspektiv, och den andra sidan förklarar det utifrån ett kulturellt perspektiv där invandrarkulturen ligger i fokus. Akpinar (2003) lyfter att de som använder sig av kulturella förklaringar menar att de svenska värderingarna om jämställdhet är de "rätta" värderingarna och om invandrare följer de svenska värderingarna kommer hedersproblematiken att lösas. När regeringen (Regeringens skrivelse 2007/08:39) år 2007 skrev ut sin förklaring för vad hedersrelaterat våld och förtryck är, beskrev de att det har sin grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet. När regeringen år 2016 (Regeringens skrivelse 2016/17:10) tog fram en strategi för hur Sverige ska kunna förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, inkluderades även hedersrelaterat våld. I den förklaringen som framkommer står det istället att hedersrelaterat våld bygger på starkt patriarkala och heteronormativa föreställningar.

Eldén (2003) förklarar hur uppfattningen av våld kan tolkas utifrån ett könsmaktsperspektiv där inget särskiljer "vanligt" våld gentemot "särskilt" våld. Det vill säga att våld mot kvinnor generellt inte ska skilja sig från exempelvis hedersrelaterat våld. Eldén (2003) lyfter att våld mot kvinnor ska tolkas som ett tecken på patriarkala strukturer oavsett kulturella tillhörigheter. Ertürk (2009) menar att maktskillnaden mellan män och kvinnor är orsaken till hedersrelaterade brott. Det första steget för att våldet ska upphöra innebär att erkänna att våldet grundar sig i en patriarkal könsordning. Den patriarkala naturen i samhället behöver således utmanas och försvagas för att motverka våld mot kvinnor (Ertürk, 2009).

Forskningskritiker hävdar att hederskulturen ska istället analyseras med hjälp av kulturella förklaringar (NCK, 2010). Wikström och Ghazinour (2010) problematiserar hur könsmaktsperspektivet, och att se det som vanligt våld, kan påverka arbetet i att skydda kvinnor mot hedersrelaterat våld. Enligt dem ska socialtjänsten alltid sträva efter en återförening med familjen, vilket blir problematiskt för de flickor och unga kvinnor som lever i hederskulturen. De menar därför att "vanligt" våld måste särskiljas från "särskilt" våld då kvinnor inom hederskulturen inte har den möjligheten till återförening. NCK (2010) menar att bakomliggande motiv kan dölja sig när våldet definieras med hedersrelaterat våld. Detta gör att heder antingen ses som motiv till våld, eller som

bortförklaring till våldet. Bakomliggande motiv kan handla om ekonomiska, sociala eller politiska aspekter. NCK (2010) menar att det finns en poäng med att uppmärksamma de specifika dragen inom hedersrelaterat våld, för att inte osynliggöra kvinnor inom hederskulturen och deras situation. Däremot är det viktigt att granska vilka förklaringar till våldet som uppmärksammas eftersom politiska lösningar påverkas av debatter. Felaktig förklaring till våldet kan således påverka de politiska lösningarna för hedersrelaterat våld. Det vill säga att lösningar på hedersrelaterat våld riskerar att ingå i generella lösningar på våld mot kvinnor, om de specifika dragen inte uppmärksammas. Politiska satsningar för att motverka våldet kan också riskera att påverka den stigmatiserande debatten om etniska minoriteter, samtidigt som det inte går att utesluta de specifika dragen som handlar om kultur (NCK, 2010).

Offerbild och "den andre"

Carbin (2014) menar att offerberättelser som presenteras i media fokuserar på motiv och orsaker till våld istället för att fokusera på själva våldet och kvinnans situation. Carbin (2014) menar att de berättelser som presenteras i media skapar en stereotyp bild av att kvinnor som lever inom hederskulturen är offer. Carbin (2014) menar att folkets uppfattning påverkas av vad media och vad politikerna tar upp om hedersrelaterat våld och förtryck. De stereotypa berättelserna resulterar i att uppfattningen om våldet blir kulturellt betingat och att det endast förekommer i invandrarfamiljer. Detta gör att så kallade alternativa berättelser sällan ges utrymme, varken i media eller i forskning. Carbin (2014) menar att den allmänna uppfattningen resulterar i att se problemet som något utanför Sverige och att Sverige inte är en del av problematiken, snarare en lösning. NCK (2010) lyfter också bilden om att hedersrelaterat våld inte förekommer i Sverige måste utvecklas. De menar att vidare forskning behöver placera problematiken inom en svensk kontext för att påverka den allmänna uppfattningen om att hedersrelaterat våld inte nödvändigtvis förekommer i andra länder (NCK, 2010). Uppfattningen om att hedersrelaterat våld endast förekommer i andra länder och att Sverige inte är en del av det leder till att det skapas en åtskillnad mellan "vi och de andra" (Mattson, 2015). När någon upplever en olikhet eller skillnad gentemot någon annan skapas detta tankesätt. Individer använder sig av kategorier för att särskilja och göra sig lika med andra individer. Maktaspekten blir central när kategorierna rangordnas efter över- och underordning. Detta tankesätt påverkar individers föreställningar om bland annat västerländsk och österländsk kultur. Ett "vi" konstrueras när "de andra" definieras, till exempel när hedersrelaterat våld och förtryck förklaras i termer av invandrare. Detta

påverkar således uppfattningen om att problematiken inte berör Sverige, utan att Sverige kan vara en lösning (Mattson, 2015).

Teori

Maktperspektiv

I familjer där heder spelar stor roll har familjemedlemmarnas könsidentiteter konstruerats. Männerna har förmåner eftersom de har tillgång till det sociala nätverket och kvinnor begränsas. Kvinnor anpassar sitt beteende utefter familjens önskemål. Detta är en självklar klassindelning som sker när den överordnade får sitt sociala värde genom att värdera sig själv gentemot de underordnade (Bourdieu, 1999). Det symboliska våldet är en maktform mot kroppsliga känslor som skam, skuld, förödmjukelse men också respekt och beundran. Syftet är att underkasta sig den överordnade. Att bli utsatt för symboliskt våld sker ofta omedvetet men ibland medvetet och vissa upprätthåller det genom att tyst acceptera det och upplever den påtvingade känslan (ibid). Dock menar Bourdieu (1999) att en medveten frigöring inte är möjlig genom ansträngning och vilja. Detta är vanligt inom släktskapsrelationer och effekterna av det symboliska våldet sitter djupt rotat i den underordnade. Att frigöras från det symboliska våldet leder till uteslutning från strukturen eller från sig själv. Känslor som kärlek, respekt och tillgivenhet är också djupt rotade och finns därför fortfarande kvar (ibid). Dominansstrukturer är resultatet av en fortlöpande reproduktion som män bidrar med att upprätthålla genom fysiskt eller symboliskt våld (Bourdieu, 1999).

Aktörsperspektiv

Individer är aktörer som handlar och agerar inom de ramar och förutsättningar de besitter. Då individen är medveten om vilka medel de kan använda för att uppnå sina uppsatta mål, vet de hur de ska handla för att uppnå dessa. Teoretiker menar att individen är medveten om vilka konsekvenser och utfall olika handlanden kan ge och att man därför agerar därefter (Rundqvist, 1998). Giddens och Sutton (2013) lyfter att samhällets normer och struktur skapas av hur människor agerar och handlar. Vissa menar att aktörsperspektivet och det strukturella perspektivet ofta går hand i hand. Detta för att det strukturella perspektivet fokuserar mer på att det är samhällets struktur som sätter gränser för hur individen handlar. Kritiker till båda perspektiven menar att det ena inte kan utesluta det andra (Giddens & Sutton, 2013).

Forskningen fokuserar ofta på kvinnor som lever inom hederskultur som offer och utsatta. I Carbins studie (2014) lyfts att kvinnor som inte ser sig som offer ser sina röster som undertryckta. Enligt studien hanterar kvinnorna ständigt den allmänna uppfattningen av dem som förtryckta kvinnor. Kvinnor inom hederskulturen uppfattas av författarna till aktuell litteraturstudie som aktiva aktörer. Detta för att de agerar utefter de förutsättningar de besitter och är medvetna om konsekvenser deras agerande kan få. Kvinnan är på så sätt aktiv i sitt aktörskap. Således kommer ett aktörsperspektiv antas i kommande analys.

Metod

Datainsamling

Relevant litteratur till studien har samlats in genom databassökningar. Databaser som använts är Sociological Abstracts och International Bibliography of the Social Science (IBSS). Databaserna Kvinnsam och Swepub användes också, men gav inget relevant resultat. Återkommande sökord som använts är Social work AND Honour violence, Sweden AND Protection of honour, Wom?n AND Honour AND Experience AND Viol*. Artiklar med peer review klassifikation valdes och ett tidsspann mellan år 2000 – 2019 användes. Vi upplevde att forskningen inom området var begränsat, särskilt forskning om kvinnans perspektiv. Detta gjorde att ett snöbollsurval blev aktuellt. Bryman (2011) beskriver att snöbollsurval är ett slags bekvämlighetsurval. En sådan process handlar om att forskaren får kontakt med ett mindre urval för att genom dem få kontakt med större urval. Anledningen till att använda ett snöbollsurval är för att en urvalsram som kan representera helheten inte är tillgänglig. Svårigheten leder till att snöbollsurval är i de fallen den enda möjliga strategin för studien (Bryman, 2011). Litteraturstudiens urval av artiklar har således utökats genom att följa forskningsartiklarnas referenser. Följande tabell innehåller sökningarna från databaser som gjordes för att samla in data.

Tabell 1. Sökningar.

Datum	Sökning	Databas	Sökord
20191114	#1	<i>Sociological Abstracts</i>	Sweden Protection of honour
20191113	#2	<i>Sociological Abstracts</i>	Honour violence Social work

20191113	#3	<i>International bibliography of the social science (IBSS)</i>	Experience Honour Wom?n Sweden
20191113	#4	<i>Kvinnsam</i>	Wom?n Honour Experience Viol*
20191113	#5	<i>Swepub</i>	Wom?n Honour Sweden

Urval

Friberg (2006) beskriver att en litteraturstudie är en sammanställning av vetenskapliga artiklar inom ett problemområde. I en litteraturstudie ska i huvudsak forskningsartiklar användas. En systematisk litteraturstudie kräver att *all* relevant litteratur har genomsökts (Friberg, 2006). Då tiden för denna litteraturstudie har varit knapp har författarna istället gjort en icke-systematisk litteraturstudie. Det innebär att inte *all* litteratur inom ämnet har analyserats (ibid.). Detta också för att författarna gjort urval för att besvara frågeställningen, på så sätt har litteratur om hedersmord samt litteratur som inte fokuserar på kvinnans perspektiv sorterats bort. Kvinnans perspektiv var avgörande för urvalet. Artiklar som inte innehöll ord eller berättelser från en kvinna eller fler med erfarenheter av hederskultur sorterades således bort. Anledningen till att de artiklarna valdes bort beror på studiens syfte om att undersöka hur kvinnor med erfarenhet av att leva inom hederskulturen använder sig av strategier samt förklaringar till strategier. Att använda artiklar som inte lyfter kvinnans perspektiv är således inte av intresse för studien. Friberg (2006) menar att icke-systematiska studier inte är mindre viktiga, då de kan bidra till att exempelvis belysa kunskapsluckor inom forskningen.

Kvalitet

Friberg (2006) belyser vikten av att göra en kvalitetsgranskning på artiklarna. Detta för att förstå och kunna ta del av metoder, teoretiska ansatser och de vetenskapliga processer som ligger till grund för studiens resultat. Författarna till denna uppsats har valt att använda sig av Willman, Stoltz & Bahtsevanis (2006) modell för kvalitetsgranskning av kvantitativ och

kvalitativ forskning. Att genomföra en kvalitetsgranskning menar Friberg (2006) är en träning för betraktaren att förhålla sig kritisk till det vetenskapliga materialet som granskas samt att bedöma om materialet är ett relevant underlag för det syftet som är presenterat av författarna till uppsatsen. I tabellen nedan presenteras de artiklar som ingår i litteraturstudien. För att avgöra om materialet kunde användas lästes först abstract för att konstatera om artikelns innehåll låg inom ramen för uppsatsens syfte. I andra steget kvalitetsgranskades artiklarna enligt en kvalitetsgranskningsmall framtagen av Willman et al. (2006), se bilaga 1. För att avgöra kvalitén på artiklarna använde sig författarna av ett poängsystem för att utläsa om kvalitén var hög eller medel. Ett ikryssat fält ger en poäng. De artiklar som uppnådde sex, sju eller åtta poäng bedömdes ha medelhög kvalitet. De artiklar som uppnådde nio, tio eller elva poäng bedömdes ha hög kvalitet. Artiklar som har under sex poäng ska sorteras bort. Samtliga av de artiklar som kvalitetsgranskades fick medelhög eller hög kvalitet enligt mallen. Inga artiklar har därför sorterats bort i denna process. För att underlätta processen skrevs artiklarna in i en tabell, se tabell 2.

Tabell 2. Kvalitetsgranskning.

Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat	Kvalitet
Akpinar (2003)	The honour/shame complex revisited: violence against women in the migration context	Förstå uppfattning om deras migration samt olika sätt kvinnor har försökt stå emot de underordningar som de har utsatts för	Intervjustudie	Sammanfattningsvis kännetecknas den asymmetriska / hierarkiska kraften mellan män och kvinnor av kvinnors större ansvar för överträdelse av gruppgränser och kulturellt ansvar för män för fastställandet av genusnormer	Medel
Eldén (2001)	“Om hon lever vill människor se mer och mer”	Analysera informanternas syn om rykten.	Intervjustudie	Om kulturella föreställningar tolkas i ljuset av varandra och förstås sammanhållet, kan det ge ökad förståelse av ”heder”.	Medel
Grzyb (2016)	An explanation of honour-related killings of women in Europe through Bourdieu's concept of symbolic violence and masculine domination	Att förstå våld mot kvinnor ur Boudieus teori om symboliskt våld.	Teoretisk analys	Resultat av denna studien är startpunkt för kommande forskning i detta område	Medel
Wikström & Ghazinour (2010)	Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence (HRRV)	Analysera kvinnors berättelser om erfarenheter av att bo i skyddat boende.	Intervjustudie	Resultat visar att skyddat boende är viktigt för kortsiktigt skydd men i det långa loppet är det ambivalent. Insatsen riskerar att ersätta en slags kontroll och begränsning med en annat	Hög

Alizadeh, Törnkvist & Hylander (2011)	Counselling teenage girls on problem related to the "protection of family honour"	Generera en teoretisk modell som belyser professionellas upplevelser om tonårsflickor som skyddar familjens heder	Intervjustudie	Resultatet visar att det ibland var svårt att stödja flickorna. Professionella dilemman skapades eftersom flickorna hindrade dem från att vidta vissa åtgärder som personal ansågs behövas för att stödja dem och skydda dem från våld.	Hög
Björktomt (2019)	HBV in Sweden – Norm of Honour and Chastity	Undersöka hur kvinnorna upplever arten av våldet	Litteraturstudie baserat på intervjustudier	Analyserna avslöjade hur våldets syfte varierade och delas in i fyra teman: symboliskt, sociala, psykologiska och fysiska våldet.	Hög
Sedem & Ferrer - Wreder (2014)	Fear of the Loss of Honour: Implications of Honour-Based Violence for the Development of Youth and Their Families	Fokus på konflikt mellan förälder och barn	Analys av tidigare intervjustudier	Studien visar att rädsla var en central del för upplevelsen av HRV. Rädsla var centralt för alla deltagare men inte samma slags rädsla för unga kvinnor och föräldrarna.	Medel
Jemteborn (2005)	"Å stå på sig, på egna ben". En fallstudie om en flicka i en hederskultur och hennes motstånd mot att inordna sig efter släktens krav	Att belysa den berörda flickans situation rörande motstånd mot att inordna sig efter släktens krav	Kvalitativ fallstudie med intervjuer	Flickan använder ofta förhandlingar som en strategi. Resultat visar att flickan kan förhandla om levnadsvillkor inom hederssystemet. Förändra beskrivningsramar och ingripa i strukturen krävde stöd från allierade utanför hederssystemet. Resultat visar att flickan avstår från egna behov på grund av iver att behåga familjens önskemål.	Hög
Withaecx & Coene, (2014)	'Glad to have Honour': continuity and change in minority women's lived experience of honour	Undersöka hur en intersektionell analys baserad på Bourdieus teori erbjuder en djupare förståelse om komplexiteten av kvinnors erfarenheter av heder	Analys av tidigare intervjustudie	Resultatet visar att kvinnor upplever stark tillhörighet till familj genom heder, samtidigt som de uttrycker missnöje över vissa aspekter av heder. Att kvinnor omdefinierar och uppskattar heder påverkas av att de är invandrarkvinnor och marginaliserade i samhället.	Medel
Fernbrant, Essén, Östergren & Cantor-Graae (2013)	Navigating between control and autonomy: Recently arrived Iraq refugees' perceptions regarding honour, well-being, and risk for intimate partner violence	Studera hur nyanlända navigerar mellan två olika värderingar	Intervjustudie	Skillnad på normer var stor och är en utmaning för personer som invandrat till Sverige.	Hög

Etik

Etiska överväganden är viktigt när artiklar för studien valts ut. En etisk kommitté granskar och godkänner artiklar och samtliga artiklar som används i denna studie är godkända enligt de etiska granskningarna. Detta vet man då artiklarna är märkta med peer review klassifikation (Segersten, 2012). Det är av stor vikt att etiska granskningar har gjorts när forskning innehåller mänskligt deltagande, detta för att värna om individens rättigheter och skydd. Ämnet som denna studie berör är känsligt för deltagande individer vilket måste respekteras av forskningen. De forskningsartiklar som använts i denna studie har vid kvalitetsgranskningen visat att de uppfyller etiska krav. Författarna till artiklarna har beskrivit att de har säkerställt deltagarnas anonymitet genom att utesluta alla detaljer om deltagaren samt att det är frivilligt att delta i intervjuerna. Studierna lyfter dilemmat om att det är en risk för deltagarna att den publiceras och de har blivit informerade om alla möjligheter och konsekvenser angående deras medverkan. I vissa studier lyfter författarna att denna risk resulterade i bortfall av medverkande kvinnor.

Materialanalys

Artiklarna har under processens gång analyserats genom en tematisk analys. Friberg (2006) belyser vikten av att noggrant analysera materialet för att få fram relevant information för studien. Han menar att författarna kan presentera resultatet på ett begripligt sätt om man använder sig av ett sorterande tillvägagångssätt. Bryman (2011) beskriver att en tematisk analys syftar till att data organiseras och framställs syntetiskt. Materialet lästes igenom för att säkerställa att forskningen hade rätt fokus samt för att författarna skulle bekanta sig med innehållet. Artiklarna lästes igenom återigen för att identifiera meningsbärande enheter. Då markerades de delar där kvinnor själva fick komma till tals. Återkommande teman började växa fram under läsningens gång och en matris skapades. Då skrevs kvinnans upplevelse inom hederskulturen fram samt hur de förhåller sig till kulturens ramar. De återkommande förhållningssätten tolkades sedan som strategier och låg till grund för den sista matrisen som skapades. Detta underlättade analysarbetet då vi kunde få en överblick över helheten och vilka teman och underteman som förekom i materialet. Se tabell 3.

Tabell 3. Teman.

	Leva inom ramen för hederskultur	Avskärma sig från hederskultur		
Författare	Acceptera	Utöka livsutrymme	Bryta all kontakt	Återuppta kontakt med familjen
Wikström & Ghazinour (2010)		X	X	X
Eldén (2001)	X	X	X	
Withaecx & Coene, (2014)	X	X		
Sedem & Ferrer - Wreder (2014)		X	X	
Jemteborn (2005)		X	X	X
Björktomta (2019)	X	X		
Grzyb (2016)		X	X	
Alizadeh, Törnqvist & Hylander (2011)		X		
Akpinar (2003)			X	
Fernbrant, Essén, Östergren & Cantor- Graae (2013)		X		

Resultat

När materialet till denna studie sammanställdes växte två teman fram, strategier för att leva inom ramen för hederskultur samt strategier för att avskärma sig från hederskultur. Med tanke på vad Carbin (2014) lyfter om att inte uppfatta kvinnor som offer, strävar vi efter att se kvinnorna som aktiva aktörer samt se hur de själva uppfattar och hanterar sin situation. Det första temat hänvisar till de strategier som kvinnor använder när de väljer att

leva kvar inom kulturen. Det andra temat berör de strategier som kvinnor använder för att fly undan eller avskärma sig från sin familj. Resultatet visar också förklaringar till varför kvinnorna väljer att handla som de gör. Strategierna är inte explicit beskrivna inom den litteratur som analyserats. Med tanke på att vi använder ett aktörsperspektiv och undersöker hur de hanterar sin situation använder vi begreppet hanteringsstrategier. Resultatet beskrivs med text och belysande citat från forskare samt kvinnor som har erfarenheter från hederskulturen för att ge en tydligare bild.

Leva inom ramen för hederskultur	Avskärma sig från hederskultur
<p>Acceptera kulturen</p> <p>Strategier för att utöka livsutrymmet</p>	<p>Bryta all kontakt</p> <p>Återuppta kontakt med familjen</p>

Leva inom ramen för hederskultur

Forskningen visar att kvinnor som lever inom hederskultur upplever en acceptans och respekt för kulturen. Vissa kvinnor ser sig inte som kontrollerade eller förtryckta. De upplever snarare att familjen bryr sig om kvinnorna (Withaecx och Coene, 2014). Andra kvinnor ser sig som förtryckta och hittar strategier för att utöka livsutrymmet. Forskning visar att vanliga strategier innebär att hantera familjens regler och förväntningar, tänja på gränser eller bryta normer på ett diskret sätt (Eldén, 2001., Jemteborn, 2005., Wikström & Ghazinour, 2010). Unga kvinnor inom hederskulturen uppsöker ibland skolhälsovården för att prata om sin livssituation (Alizadeh, Törnkvist & Hylander, 2011). För att exemplifiera hur kvinnor lever inom ramen för hederskultur kommer följande underteman behandlas: Acceptera kulturen och strategier för att utöka livsutrymmet.

Acceptera kulturen

Withaecx och Coenes (2014) forskning visar hur kvinnor aktivt väljer att leva inom hederskulturen trots negativa upplevelser. Kvinnorna i studien uttrycker att de ser fördelar med att växa upp inom hederskulturen samt att de respekterar och värderar kulturen. Sådant de värderar högt är attityder som handlar om att respektera äldre och att vara ärlig

(Withaeckx & Coene, 2014). Björktomtas (2019) studie visar att kvinnor som lever inom hederskultur i vissa fall accepterar sin situation. En kvinna i studien beskriver sitt liv inom hederskulturen och menar att de trots vissa negativa upplevelser inte tänker sig att livet kan vara annorlunda.

that's the way it is (Björktomta, 2019, s. 455).

Björktomta (2019) menar att kvinnor som accepterar att deras liv begränsas och kontrolleras av familjen inte är lika benägna att agera för förändring. Författaren tolkar kvinnornas acceptans som en svårighet att visa motstånd (Björktomta, 2019). I Withaeckx och Coenes (2014) studie argumenterar intervjuade kvinnor som lever inom hederskultur för att de rent biologiskt är mer sårbara jämfört med män, och därför behöver kvinnor kontrolleras.

Imagine there was no honour, then every man could have every woman, leaving children everywhere, and going away. Because there is no honour. But now, there is honour, a woman can defend herself, she can cover herself. We have our honour, and we are being respected. So honour is respect. So yes, I think it is important. I am glad to have honour (Withaeckx & Coene, 2014, s. 386).

Kvinnorna som i Withaeckx och Coene (2014) studie menar att kontroll är ett uttryck för att familjen bryr sig om dem. Kontrollen uppfattas således inte som ett förtryck. Författarna tolkar detta som tecken på tillhörighet till sin familj. Kvinnorna trivs i familjen och accepterar kulturen, vilket gör att de inte har någon anledning till att bryta banden som de vet att andra kvinnor inom hederskulturen gör (Withaeckx och Coene, 2014).

Eldéns (2001) studie visar att kvinnor som lever inom hederskulturen kan uttrycka missnöje över vissa normer men väljer ändå att föra över vissa hedersrelaterade normer, som de anser är bra, till sina barn. Normer som de intervjuade kvinnorna i Eldéns studie (2001) menar är bra handlar om att bevara oskulden till giftermål. Trots att kvinnorna anser att vissa normer är fel förklarar de i studien (Eldén, 2001) att normerna är djupt inrotade och svåra att bryta eller undvika.

Strategier för att utöka livsutrymme

Forskningen visar hur kvinnor använder olika strategier för att få större livsutrymme. Eldéns (2001) studie lyfter exempel på hur kvinnor hittar strategier för att utöka sitt livsutrymme. Det kan dels handla om att anstränga sig för att uppfattas som “rätt kvinna”, dels handla om att förhandla med föräldrar för att tänja på gränserna för vad som är tillåtet, till exempel att gå på fest (Eldén, 2001). Andras uppfattning av en kvinna är avgörande eftersom det kan antingen bryta eller bekräfta förväntningarna kvinnan har på sig.

X gör sin strävan efter att vara ‘rätt kvinna’ till en förutsättning för att hon ska kunna leva ensam och göra det hon vill i livet (Eldén, 2001, s. 122).

När kvinnor bor ensamma blir ryktet viktigare än tidigare. Om kvinnan sänder signaler av att vara “fel kvinna” skulle livet begränsas och hon skulle förlora friheten av att bo ensam (Eldén, 2001). Enligt Eldén (2001) är motivet att bli mer självständig och leva som de själva önskar. I studien framgår det att kvinnor alltid är försiktiga för att undvika ryktesspridning eftersom de vet att ett rykte kommer begränsa deras liv (Eldén, 2001).

Exempel på att undvika ryktesspridning är att hantera familjens regler. Kvinnorna berättar i Eldéns (2001) intervjustudier hur de anpassar sig till reglerna av olika anledningar. De vanligaste anledningarna till att kvinnorna säger att de följer familjens regler är för att undkomma att bli slagna av männen i familjen, bli mördade eller förlora personer de älskar. Vanliga regler som beskrivs är att inte får umgås med vilka de vill, klä sig hur de vill eller ha ett kärleksförhållande med vem de vill (Eldén, 2001). Fernbrant, Essén, Östergren och Cantor-Graae (2013) beskriver att kvinnorna tar på sig kläder som täcker deras kroppar för att inte dra till sig mäns uppmärksamhet. Detsamma gäller användandet av slöja. Eldén (2001) beskriver att den ska täcka kvinnans hår då det anses utmanande att visa håret. I de intervjuer Eldén (2001) genomfört berättar kvinnorna hur reglerna implementeras hos dem i ung ålder. De är alltid medvetna om vilka regler som gäller för dem och varför de måste följas. I en annan intervjustudie av Sedem och Ferrer - Wreder (2014) lyfts syftet med att hantera regler, vilket handlar om otryggheten de upplever i hemmet på grund av rädslan för pappans våld. Kvinnorna i Eldéns studie (2001) förklarar att de levde kvar hos familjen eftersom de visste vad pappan var kapabel till. En kvinna syftar på tidigare situationer när pappan utövade våld mot mamman (ibid.).

När vi var sex år gamla så kom han (pappan) och sa till oss att tjejer måste göra så och så, de får inte göra så och så. Vi fick reglerna då och vi har dem med oss hela tiden. Nu när vi är större kan vi inte göra nåt som är dumt. Vi måste hela tiden tänka. Och vi vet vad som skulle hända om vi gjorde nåt som vi vill (Eldén, 2001, s 128).

Att hantera familjens regler handlar om att leva upp till de förväntningar kvinnor som lever inom hederskultur har på sig. Kvinnor hanterar därför familjens regler och lever upp till förväntningar som strategier för att inte vanhedra familjen (Jemteborn, 2005). Forskningen visar att vanligt förekommande förväntningar är att inte ha ett sexuellt beteende, bevara oskulden till giftermål, gifta sig med någon som delar samma religion samt skaffa barn efter giftermål (Eldén, 2001., Withaecx & Coene, 2014., Jemteborn, 2005). Jemteborns (2005) intervjustudie visar att en kvinna strategiskt agerar utefter de förväntningar familjen har på henne. Familjens heder var dessutom "skadad" och kvinnan i studien väljer att gifta sig dels för att föräldrarna förväntade sig det, dels för att hon ville att familjens heder skulle återställas (Jemteborn, 2005).

Så jag tänkte att om jag gifter mig så skulle folk sluta snacka skit. Då skulle familjens rykte bli mycket bättre och det skulle inte finnas någon skam längre. Ja, så jag gifte mig för deras skull (Jemteborn, 2005, s. 59).

För att utöka livsutrymmet använder vissa kvinnor normbrytande strategier. Enligt Fernbrant, Essén, Östergren och Cantor-Graae (2013) grundar sig dessa strategier på att utländska kvinnor som kommer till Sverige ser hur "svenska" kvinnor lever självständigt, utbildar sig, arbetar och har kontroll över sitt eget liv. Kvinnor som lever inom ramen för hederskultur blir medvetna om vilka rättigheter en kvinna i Sverige har. Detta leder till att de börjar gå emot sina normer inom hederskulturen och börjar leva på ett sätt som de själva vill. Wikström och Ghazinours studie (2010) visar att unga kvinnor inom hederskulturen som växer upp i det svenska samhället kommer på strategier i syfte att bestämma över sitt livsutrymme. Detta kan handla om att byta om till mer västerländska kläder efter att de lämnat hemmet, umgås med kompisar på fritiden samt smyga ut på nätterna. Enligt Wikström och Ghazinour (2010) är det inte heller ovanligt att kvinnorna inom hederskulturen skaffar pojkvänner och håller dem hemliga för familjen. Grzyb (2016) menar att kvinnorna tänjer på gränserna med syfte att leva mer som "svenska" kvinnor. Enligt Eldén (2001) lever kvinnorna som använder normbrytande strategier i en utsatt och

farlig position. Genom att tänja på gränserna riskerar de att "smutsa ner ryktet" och därmed riskerar de att råka illa ut (Eldén, 2001).

I en intervjustudie av Alizadeh, Törnkvist och Hylander (2011) framkommer det att unga kvinnor som lever inom hederskulturen vänder sig till skolhälsovården för att söka hjälp eller för att prata med någon om sin situation. Studien visar att unga kvinnor vänder sig till skolsköterskor eller skolkuratorer för att söka hjälp eftersom det är mer tillgängligt än ungdomsmottagningar. Alizadeh, Törnkvist och Hylander (2001) lyfter att kvinnor som lever inom hederskultur ofta har bristande förtroende för andra vuxna eller myndigheter, vilket även Sedem och Ferrer - Wreder (2014) lyfter fram. Detta menar forskarna till studien grundar sig i rädsla för att förlora sina föräldrar eller att bli omhändertagen av sociala myndigheter. Vid kontakt med skolhälsovården prövar därför de unga kvinnorna dem först med syfte att se om det är en trygg plats att berätta om sitt liv, utan att riskera att förlora sina föräldrar. Unga kvinnor öppnar upp sig och berättar om ansvaret de har angående att skydda familjens heder.

Avskärma sig från hederskultur

Forskningen visar att den tydligaste strategin för att leva utanför ramen för hederskultur är att fly. Många intervjuade kvinnor vittnar om att det inte finns något alternativ att leva utanför hederskultur och samtidigt ha kontakt med sin familj (Akpınar, 2003., Eldén, 2001). Forskningen visar också att skyddat boende är vanligt förekommande vid flykt och räddar ofta livet på kvinnorna (Wikström & Ghazinour, 2010). Att fly från familjen innebär en sorg vilket gör att flera kvinnor vill återvända hem (ibid.). För att exemplifiera hur kvinnor kan avskärma sig från hederskulturen kommer följande underteman behandlas: Bryta all kontakt och återuppta kontakt med familjen.

Bryta all kontakt

Jemteborn (2005) beskriver att konsekvenserna och hotbilden för kvinnorna som lever inom hederskulturen kan vara lika allvarliga oavsett om ett rykte om kvinnan är påhittat eller ett faktum, till exempel ett rykte om att hon förlorat oskulden innan giftermål. En kvinna i studien menar att männen inte är intresserad av bevis på om kvinnan är oskyldig eller inte (Jemteborn, 2005). Eldén (2001) beskriver hur kvinnor berättar att när de väl flyr behöver de försvinna helt och bryta all kontakt med familjen. De har ingen möjlighet att leva ett liv de själva önskar och samtidigt vara en del av familjen. När en kvinna lämnar familjen kan hon uppfattas som en "hora", utan att tidigare agerat på något sätt som kan

berättiga den stämpeln (Eldén, 2001). Wikström och Ghazinours studie (2010) lyfter vikten av att bryta banden till familjen helt och hållet eftersom frigörelse inte är möjlig om den utsatta fortfarande har kontakt med sin förövare.

In traditional rural Turkish culture, there is a belief and saying that when a woman leaves her family, only her corpse can come back (Akpınar, 2003, s.436).

Sedem och Ferrer - Wreder (2014) menar att kvinnor som lever inom hederskultur är medvetna om vilka konsekvenser de kan få om de lämnar familjen. Forskningen lyfter ambivalensen kvinnorna känner eftersom de vill på ett sätt lämna och leva i frihet, men på ett annat sätt är de rädda för att förlora personer de älskar samt sin bakgrund (Sedem & Ferrer - Wreder, 2014). Dock menar Sedem och Ferrer - Wreder (2014) att beslutet att lämna inte alltid är så svårt, detta för att flykten är resultatet av en process som börjat i barndomen. De syftar här på att kvinnorna har i hela sitt liv upplevt begränsningar och förtryck. Processen innebär att kvinnorna har gradvis distanserat sig från föräldrarna, vilket gör det lättare att lämna (Sedem & Ferrer - Wreder, 2014).

Forskningen visar att många kvinnor flyr när hot eller våld blir livshotande, eller när deras psykiska välmående och livskvalitet påverkas till den grad att de måste söka hjälp (Wikström & Ghazinour, 2010). Enligt Grzybs (2016) studie framkommer det att kvinnor som ifrågasätter hederskulturens normer och sina rättigheter som kvinna inom hederskulturen, också är de som slutligen flyr från kulturen.

Wikström och Ghazinours (2010) studie lyfter svårigheterna med att lämna ett skyddat boende och starta ett eget liv. Kvinnor känner sig ofta oförberedda dels emotionellt, dels praktiskt för att bo ensamma. Många kvinnor fortsätter sitt liv med ny identitet, ny stad, nytt arbete eller ny skola. Vissa kan hantera det nya livet bra, vissa känner sig ensamma och isolerade. De som är missnöjda har ofta låg motivation till att delta i vardagsaktiviteter eller att fortsätta sin utbildning (Wikström och Ghazinour, 2010).

If not coming to the shelter – I wouldn't be alive today – I wouldn't be on mother earth – it saved my life (Wikström & Ghazinour, 2010, s.253).

Återuppta kontakt med familjen

Vissa kvinnor som beslutat att fly och starta sitt eget liv utanför hederskulturen återvänder ibland till sin familj (Wikström & Ghazinour, 2010). I Wikström och Ghazinours (2010)

studie intervjuades sju kvinnor som flytt från sin familj. I inget av de fallen var planen att arbeta för att återföreninga kvinnan med sin familj, ändå resulterade det i att två kvinnor återvände hem. Det svåraste för kvinnorna är att bearbeta det faktum att de aldrig mer kan ha kontakt med sin familj. Att återuppta kontakten med sin familj handlar enligt Wikström och Ghazinour (2010) om en längtan efter föräldrarnas tillgivenhet och kärlek. Kvinnor i deras studie uttrycker en sorg över att lämna familjen och berättar att de blir apatiska, slutar äta och gråter konstant.

If I only had the chance, I would have contacted my friends - because, when you are sad, you don't care for your own safety (Wikström & Ghazinour, 2010, s. 257).

Av de analyserade materialet verkar det vara oklart om återvändningen till familjen är säker. Endast en studie (Jemteborn, 2005) lyfter att det gick bra att återvända hem. Situationen som beskrivs i studien visade att flykten gav något positivt, till exempel att maktpositioner inom familjen förändrades. Den intervjuade kvinnan uttrycker att hon har blivit mer respekterad av sin familj efter att hon återvände hem (Jemteborn, 2005).

Förut kunde mina föräldrar räkna upp alla i familjen men hoppa över mig. Som att jag inte fanns för dem. Men nu räknar de med mig (Jemteborn, 2005, s. 83).

Diskussion

Inledningsvis kommer studiens resultat diskuteras i förhållande till den tidigare forskningen och därefter diskuteras arbetets process. Resultatdiskussionen är uppdelad i tre delar. Första delen behandlar det mer övergripande resultatet i förhållande till olika perspektiv. Sedan diskuteras studiens två huvudteman från resultatet: Leva inom ramen för hederskultur och avskärma sig från hederskultur. Vidare i metoddiskussionen kommer studiens process att diskuteras. Avsnittet avslutas till sist med en slutsats, varför resultatet är relevant för socialt arbete samt ett avsnitt med förslag på fortsatt forskning.

Resultatdiskussion

Resultatet av denna uppsats visar hur kvinnor använder sig av olika strategier för att leva inom eller utanför ramen i hederskulturen. Som Giddens och Sutton (2013) nämner är individer aktörer som handlar efter de ramar och förutsättningar individen har. Alla de olika strategier för att leva inom eller utanför ramen för hederskultur hänger tydligt ihop med Giddens och Suttons (2013) samt Rundqvists (1998) teori om aktörskap. Rundqvist (1998) menar att individer är medvetna om de konsekvenser ett handlande får och agerar

därefter. Den aktuella studiens resultat visar att flera forskningsstudier pekar på medvetenheten vissa kvinnor inom hederskulturen har. Resultatet visar att kvinnor med erfarenhet av att leva inom hederskulturen är väl medvetna om hur deras agerande kan få olika konsekvenser, och är således inte nödvändigtvis passiva offer. De är aktiva aktörer i sina liv och att tidigare forskning inte lyfter diskussionen om aktörskap kan vara avgörande för att förstå kvinnors egna upplevelser och synsätt. Att fokusera på deras situation utan att lyfta vilka strategier de använder samt motiven till det riskerar att reproducera en bild av kvinnor inom hederskulturen som passiva. Att istället fokusera på olika förhållningssätt som kvinnor inom hederskulturen har leder till en djupare förståelse om att de är aktiva aktörer som handlar strategiskt. Således bör även de kvinnor som inte väljer att avskärma sig från hederskulturen ingå i forskningen.

Svensk forskning och debatter i samhället är enligt Akpinar (2005) polariserat mellan två områden. Den ena sidan menar att hederskulturen ska ses ur en kulturell förklaring och den andra sidan ur ett maktperspektiv där den patriarkala dominansen är i fokus. Utifrån resultatet och kvinnornas egna berättelser anser vi att den ena förklaringen inte kan utesluta den andra. En kombination av de två förklaringarna bör vara rimligt för att få en helhetsbild av vad det handlar om. En förklaring utifrån könsmaktsperspektivet som fokuserar på att förklara våldet utifrån patriarkala strukturer anser vi är en rimlig förklaring. Vi menar således att våldet upphör först när den patriarkala strukturen faller, vilket även Ertürk (2009) lyfter. Erkännandet av att det beror på maktstrukturer är således en viktig del. Däremot lyfter NCK (2010) och Wikström och Ghazinour (2010) problematiken med att hantera hedersrelaterat våld och förtryck utifrån könsmaktsperspektivet. Exempelvis osynliggörs hedersutsatta kvinnors situation om de jämförs med våldsutsatta kvinnor utanför hederskulturen. NCK (2010) förklarar att hanterandet av hedersrelaterat våld och förtryck ingår då i generella lösningar för våld mot kvinnor. Nedan följer exempel från det tema som berör strategin att bryta och återuppta kontakten från familjen.

Avskärma sig från kulturen

Wikström och Ghazinour (2010) ger en förklaring på hur det kan fungera i praktiken om hedersrelaterat våld skulle likställas med andra typer av våld. De beskriver att socialtjänsten strävar efter att återförening unga kvinnor med sina familjer efter att de flytt hemifrån. Att återförening en ung kvinna med sin familj efter att hon lämnat hederskulturen kan vara livsavgörande. Detta visar citatet från Akpinars (2003) studie som säger att en kvinna som

lämnat sin familj har ingen möjlighet att komma tillbaka levande. Vi tror att en lagförändring, där hedersbrott får en egen brottsrubricering, kommer underlätta arbetet för socialtjänsten också. Vi tror att detta är viktigt för att synliggöra de som utsätts för brott. Samtidigt vill vissa kvinnor återförenas med sin familj eftersom de känner sig isolerade och ensamma utan dem. Vi tror det är av vikt att socialtjänsten kan se de unga kvinnorna som brottsutsatta som söker skydd samtidigt som de förstår svårigheterna med att lämna allt de har bakom sig. Att kombinera de båda perspektiven som lyfts ovan skulle innebära att maktstrukturer synliggörs som en orsak samt att de kulturella aspekterna synliggörs, vilket kan vara livsavgörande för kvinnor som söker hjälp. Således menar vi att det ena perspektivet inte ska utesluta det andra.

Lojaliteten kvinnor inom hederskultur känner inför sin familj är något som forskningen inte lyfter fram. Däremot visar resultatet att kvinnor som lever i skyddat boende ställs inför svårigheterna med att hantera förlusten av sin familj, vilket ibland resulterar i att de återvänder hem (Wikström & Ghazinour, 2010). Det kan ligga många orsaker bakom till varför kvinnorna väljer att återvända, men vi tolkar att lojaliteten kvinnorna känner för sina familjer kan vara en bakomliggande anledning. Att återvända till sin familj går att förstå utifrån Övereeides (2000) förklaring om att barn utvecklar en lojalitet till sin familj i tidig ålder. Barn kan uppleva starka lojalitetskänslor om föräldrarna blir ifrågasatta om bristande omvårdnad av barnen (Övereeide 2000). Både socialtjänsten och de skyddade boenden hamnar i en etisk konflikt när kvinnor vill återvända hem men det är för riskabelt. Samtidigt som kvinnorna har rätt att själva bestämma över sina liv, måste också socialtjänsten värna om deras säkerhet. I detta läge blir frågan hur länge man kan tvinga en kvinna att hålla sig borta från sin familj. Resultatet visar att kvinnor har bristande förtroende för sociala myndigheter och prövar dem för att avgöra om det är en trygg plats att berätta om sin livssituation. Detta menar Alizadeh, Törnkvist och Hylander (2011) grundar sig i en rädsla över att förlora familjen eller att bli omhändertagen. Detta är ytterligare ett tecken på att kvinnor inom hederskultur upplever starka lojalitetskänslor inför sin familj. De är medvetna om att de kan bli omhändertagna om de öppnar upp sig och berättar om sin familj. Detta uppfattar vi även som att kvinnorna handlar strategiskt och att pröva lyssnaren innan de berättar mer är en tydlig strategi för att undersöka om de kan få prata med någon utan att riskera att förlora sin familj.

Forskning visade att kvinnor som lever inom hederskultur upplever en ambivalens om att leva kvar med personer de älskar eller lämna och leva i frihet. Eldéns (2001) forskning visar

att kvinnorna är medvetna om att deras agerande får konsekvenser. Detta tydliggörs genom att Eldén (2001) beskriver att kvinnorna inte har möjlighet att leva ett eget liv och samtidigt behålla kontakten med familjen. Resultatet visar att kvinnor som valt att fly från familjen också har en medvetenhet om konsekvenserna deras handlande kan få och att de agerar strategiskt utefter det. Wikström och Ghazinours (2010) studie visar tydligt på detta, särskilt när en kvinna citeras. Av citatet framkommer att hon överväger att återuppta kontakten med familjen men samtidigt är hon medveten om konsekvenserna. Konsekvenserna i detta fall berör kvinnans säkerhet. Bordieu (1999) menar att en medveten frigöring inte är möjlig genom vilja och ansträngning. Om han med detta menar frigöra sig från strukturen och våldet som förekommer inom den tolkar vi detta som att avskärma sig från hederskulturen. Bordieu (1999) lyfter att en frigöring inte är möjlig på grund av känslor som sitter djupt inrotade hos individer. Vidare förklarar han samtidigt att en frigöring från våldet leder till att en individ utesluts från strukturen men att känslor som kärlek och tillgivenhet finns kvar inom individen. Studiens resultat visar däremot att en frigöring är definitivt möjlig genom vilja och ansträngning. Studie visar dock att känslor lever kvar inom kvinnan som har valt att avskärma sig. På så sätt verkar en frigöring från tillgivenhetskänslor och kärlek för familjen enligt denna studie inte vara möjlig.

Leva inom ramen för hederskultur

Det framkommer i resultatet att kvinnor kontrolleras av männen i olika grad och använder sig av strategier för att utöka sitt livsutrymme. Detta gör de genom att bland annat leva upp till de förväntningar som finns på dem och följa de regler som männen sätter upp i familjen (Eldén, 2001). Hederskulturen förknippas genomgående genom tidigare forskning till patriarkala familjestrukturer. Det innebär att mannen i familjen är överordnad kvinnan och bestämmer i familjen (Eldén, 2001). Eldén (2003) menar att det är den skapade hierarkiska ordningen, som gör att män är överordnade kvinnor, är en anledning till den makt män utövar mot kvinnor. Resultatet visar också att en del kvinnor snarare ser denna hierarkiska ordning och kontroll som ett skydd för kvinnan. Withaeckx och Coene (2014) menar att vissa kvinnor ser kontrollen som ett uttryck för kärlek och inte förtryck. Att kvinnor lever i en relation där de blir kontrollerade eller utsatta för något typ av våld skulle kunna kopplas samman med normaliseringsprocessen (ROKS, u.å). Det visar sig i resultatet att kvinnor skapar strategier för att kunna leva kvar i sina familjer eller förhållanden trots att de blir utsatta för våld eller förtryck. Det finns kvinnor som accepterar kulturen som den är och menar att de inte kan tänka sig att livet kan se

annorlunda ut. Detta skulle således kunna kopplas till normaliseringsprocessen. Normaliseringsprocessen som beskrivs av ROKS (u.å) är ingenting som vi stött på i forskningen kring hederskultur, men skulle kunna ses som en förklaring till varför vissa kvinnor väljer att stanna. Vi har i forskning kring mäns våld mot kvinnor generellt läst om normaliseringsprocessen och blev förvånade att det inte dök upp som en förklaring inom hederskulturen. Processen beskriver varför kvinnor tolererar att män kontrollerar dem och varför de stannar i våldsamma relationer. Studien beskriver att FN gick ut år 2002 med att hedersbrott bör kriminaliseras. Att Sverige börjar arbeta för en brottsrubricering år 2019 visar hur långsamt utvecklingen för att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck går. Vi tror att kunskap om partnervåld utvecklas i snabbare takt och att det kan vara en anledning till att normaliseringsprocessen endast nämns vid forskning om partnervåld och inte vid forskning om hedersrelaterat våld och förtryck.

Resultatet visar att kvinnor som lever inom hederskulturen försöker hantera begränsningen av ryktesspridning. Det är viktigt för kvinnorna att det inte uppstår något rykte kring deras sexualitet och oskuld, då det har stor betydelse för hedern. Gill (2013) beskriver att det är kvinnans oskuld och beteende som upprätthåller hedern, vilket ofta ska kontrolleras av männen i familjen. Björktomta (2019) belyser att just kyskhetsnormen är den viktigaste normen och att den påverkar kvinnors handlingsutrymme. En kvinna berättar om att ryktesspridningen tas på stort allvar oavsett om det är förankrat i verkligheten eller inte (Jemteborn, 2005). Rädslan för att rykten ska spridas är djupt förankrat i de förväntningarna som finns på kvinnorna. Resultatet i denna studie visar att det är viktigt för kvinnorna att rykten inte sprids. Kvinnor agerar således strategiskt utifrån hederskulturens förväntningar och regler gällande kyskhetsnormen. Mattson (2015) beskriver att normer är svåra att förändra, vilket kan resultera i att individer anpassar sig efter dem. Kvinnorna i Eldéns (2001) studie visar hur de anpassar sig till normerna och uttrycker även att de är svåra att bryta. De anser att vissa normer är sämre än andra men väljer ändå att anpassa sig. Enligt Mattson (2015) utgör detta ett alternativ istället för att försöka förändra normerna. Vi menar att detta också skulle kunna vara en bidragande faktor till varför kvinnor stannar kvar i hederskulturen trots negativa upplevelser.

Eldéns (2001) studie lyfter att rädslan för att bli utsatt för våld är den vanligaste anledningen till att följa hederskulturens regler. Björktomtas (2019) beskrivning av latent våld hör ihop med att hitta strategier för att hantera hederskulturen. Hon beskriver att latent våld handlar om osäkerheten om att bli utsatt för våld, vilket påverkar individens

handlingsutrymme. Resultatet visar att rädslan för pappans våld påverkar tryggheten i hemmet samt beslutet av att stanna kvar. Att kvinnor inom hederskulturen hanterar familjens förväntningar och normer samt följer regler går att förstå utifrån Bordieus (1999) teori om makt. Han menar att kvinnor anpassar sitt beteende utifrån familjens önskemål till följd av den hierarkiska ordningen som finns inom familjen. Inom familjerelationer är maktformen symboliskt våld vanligt som enligt Bordieu (1999) syftar till att den underordnades position kvarstår. Den överordnade besitter då makten och ser till att upprätthålla ordningen genom symboliskt eller fysiskt våld. Det latent våldet som Björktomta (2019) beskriver, kan således förstås som ett tecken på makt. Rädslan för våld påverkar beslutet att stanna och Bordieu (1999) menar att en frigöring leder till uteslutning från strukturen. I detta fall visar resultatet tydligt att en kvinna utesluts helt och hållet från familjen om hon väljer att frigöra sig och gå emot familjens normer. Vissa studier visar att kvinnorna är medvetna om konsekvenserna som uppstår när de väljer att avskärma sig från kulturen och är inte villiga att bemöta dem. På så sätt hittar de strategier för att hantera familjens förväntningar, normer och regler. Enligt Bordieus (1999) teori är kvinnorna således medvetna om maktformer de utsätts för men väljer att acceptera det i tystnad och upprätthåller maktordningen inom familjen.

Forskningen berör ytterligare en förklaring till varför kvinnor inte går emot hederskulturen eller väljer att lämna. Det är kopplat till deras respekt och acceptans för kulturen. Dessa kvinnor uppfattar inte sig själva som offer vilket Carbins (2014) studie också fokuserar på. Carbin (2014) förklarar att hedersutsatta kvinnors berättelser som presenteras för allmänheten leder till en förutfattad mening om att alla kvinnor inom hederskulturen är offer för hedersrelaterat våld och förtryck. Detta menar Carbin (2014) påverkar allmänhetens kunskap om ämnet, vilket även NCK (2010) tar upp. NCK (2010) påtalar vikten av att ge en mer korrekt bild om ämnet, som dels kan utveckla allmänhetens kunskap, dels påverka de politiska satsningarna för hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare förklarar de också att felaktiga förklaringar riskerar att påverka stigmatiserandet av etniska minoriteter (NCK, 2010), vilket det enligt Carbins (2014) studie verkar gjort då stereotypa berättelser skapar en bild som osynliggör de kvinnor som inte är ett offer eller förtryckta. Vi menar att NCKs (2010) förslag om att ge en mer korrekt bild är en viktig metod för att på så sätt inte osynliggöra de som inte är offer eller förtryckta. Vi menar att utomstående inte kan lägga offerstämpel eller benämningar på en hel grupp. Att respektera varje kvinna som har erfarenhet av hederskultur är viktigt och för att förändra allmänhetens uppfattning tror vi det är dags att fokusera och lyssna även på de som inte

ser kulturen som förtryckande. Detta eftersom vår studie visar att leva inom hederskultur och acceptandet av kulturen inte gör kvinnor till passiva offer.

Metoddiskussion

Inför denna uppsats var vi intresserade av att utforska hur kvinnor själva ser på hederskulturen samt hur de väljer att hantera sina livssituationer. Vi ville lyfta fram deras perspektiv i den mån det var möjligt. Denna uppsats blev därför en litteraturstudie baserat på forskning som låter kvinnor komma till tals med sina erfarenheter av hedersrelaterat våld och förtryck. Hade möjligheten funnits att genomföra intervjuer med kvinnor som har erfarenheter att leva inom hederskulturen, hade det varit en mer rimlig metod. Möjligheten att intervjua personer som på något sätt arbetar med att möta de utsatta kvinnorna fanns, men då vårt fokus låg på att lyfta kvinnornas perspektiv lämpade det sig bättre att försöka göra det genom befintlig forskning.

Med anledning av begränsad forskning fick vi använda viss litteratur i både bakgrund och resultat för att beskriva ämnesområdet på ett så tydligt sätt som möjligt. De artiklarna som användes till både bakgrund och resultat berör flera perspektiv eller områden vilket gjorde att en del i artikeln kunde användas i resultatet medan en annan del kunde användas i bakgrunden.

Enligt tabellen om vilka teman som identifierades i respektive artikel, noterades att strategier för att utöka livsutrymmet var flest. Även bryta kontakten med familjen återfanns i majoriteten av artiklarna. För de som återvänt hem eller accepterar kulturen identifierades ett fåtal. Detta skulle kunna tolkas som en skevhet i forskningen där fokuset ofta ligger på de kvinnor som valt att lämna och har således en negativ syn på hederskulturen. Då det var få som nämnde strategier för att acceptera kulturen visar det att forskningen sällan fokuserar på kvinnor som lever inom hederskulturen.

Vi använde oss av en tematisk analys för att hitta teman i artiklarna. Tydliga teman växte fram under tiden för läsningen som då markerades ut och placerades i en tabell. De strategier som behandlas i resultatet framställs inte explicit som strategier i forskningen. De strategier som identifierats utgör således vår tolkning då författarna till artiklarna inte själva har lyft fram att kvinnornas uttalanden synliggör hanteringsstrategier. Hederskulturen framställs ofta som negativ och kvinnor framställs som offer menar Carbin (2014). De kvinnor från Carbins (2014) studie ser inte sig själva som ett offer. Att svenska samhället och svenska medier ser kvinnor som lever inom ramen för hederskultur som

offer sätter en negativ stämpel på deras kultur. Offerstämpeln och framlyftandet av negativa aspekter präglar även de artiklar som har analyserats och redogjorts för i resultatet. Det har således varit en utmaning att förhålla sig mer neutral till de hanteringsstrategier som har identifierats genom den tematiska analysen. Till en början lyfte vi fram hanteringsstrategier samt orsaker bakom handlandet. En del av de orsaker som behandlades framställde kvinnorna som mer passiva offer. Eftersom vår ambition var att lägga fokus på att se kvinnor som aktiva aktörer och deras handlande som mer strategiska ville vi inte reproducera en för stark offerbild. Vi har därför tonat ner en del av de orsakerna bakom att en kvinna exempelvis väljer att leva inom hederskulturen som berörs i forskning. Det vill säga att kvinnorna handlar på ett visst sätt på grund av att de är förtryckta. Några av de delar som plockades bort flyttades istället till bakgrund där de kunde förklaras mer ingående. En möjlig anledning till att forskningen lyfter fram det negativa beror på att stora delar av forskningen fokuserar på de kvinnor som har valt att lämna familjen och hederskulturen. Det är således de kvinnor som kommer till tals och berättar sina erfarenheter. Trots dessa utmaningar trycker vi oss ändå ha kunnat besvara studiens syfte och frågeställningar. Noterbart är dock att om kvinnor ska kunna framställas som aktiva aktörer istället för offer så måste forskare inom fältet släppa de förutfattade meningarna och probleminriktade förståelserna av hederskultur och hedersrelaterat våld och förtryck.

Slutsats

Den slutsats som vi drar av resultatet är att kvinnor som lever inom hederskultur hanterar sin livssituation genom olika strategier. Strategierna syftar till att anpassa sig till kulturens normer och utöka livsutrymme. Vissa kvinnor ser sig förtryckta och hanterar det genom att bryta kontakten i syfte att skapa sig ett eget liv. Andra kvinnor uppfattar sig inte som förtryckta eller som ett offer och ser hederskulturen som ett självklart skydd eftersom kvinnor är mer sårbara än män. Oavsett är kvinnor med erfarenhet av att leva inom hederskulturen inom denna studie aktiva aktörer som är medvetna om vilka konsekvenser deras agerande kan få.

Relevant för socialt arbete

Det är av stor vikt att personer som i sin yrkesroll kommer i kontakt med individer som lever inom hederskulturen har kunskap inom ämnet. Kunskap om kvinnors levnadsvillkor och hur de själva uppfattar sin situation kan ge en tydligare bild om vad hederskultur innebär. Kunskapen bidrar till ett bra bemötande då yrkesverksamma inte har förutfattade meningar utan kan se helheten och erbjuda rätt stöd och skydd. Socialtjänsten har ett stort

ansvar för att skydda och säkerställa säkerheten för de individer som är utsatta för våld eller förtryck. En samverkan med skola, fältassistenter, ungdomsmottagningar och andra instanser är viktigt för att skyddet ska bli så bra som möjligt (Björktomta, 2007). Kvinnor som väljer att avskärma sig från hederskulturen vänder sig till sociala myndigheter och organisationer för att få stöd och hjälp. För att kvinnorna ska känna tillit till myndigheter och organisationer krävs kunskap och den menar Länsstyrelsen i Dalarnas län (2018) behöver utvecklas.

Framtida forskning

Björktomta (2019) menar att det är av stor vikt att begreppen som hederskultur, hedersrelaterat våld och hedersrelaterat förtryck utvecklas i forskningen. Forskningen kring ämnet bör utvecklas för att kunskapen ska öka. För att få ökad förståelse för hederskulturen skulle ytterligare forskning på strategier kunna göras. Fokusera på att intervjua de kvinnor som lever i hederskulturen för att ta till sig deras erfarenheter. Som tidigare nämnt är befintlig forskning i huvudsak betonat negativt och man har satt en offerstämpel på kvinnorna. Vi tror att forskningen behöver fokusera mer på de individer som inte anser sig vara offer. Dels skulle det troligtvis skapa en bredare och bättre förståelse dels öka kunskaper. Något vi reflekterade över under processens gång var varför inte lojalitet eller normaliseringsprocess nämns i forskning kring hederskultur. Normaliseringsprocessen vet vi är central för kvinnor som lever med våld i nära relation och lojalitet är ofta centralt till barn som är utsatta för våld i familjen. Detta är ingenting vi stött på i den analyserade forskningen och varför dessa två delar inte finns med var chockerande för oss. Vi tror att det skulle kunna vara två ytterligare delar att lyfta i framtida forskning.

Litteraturförteckning

Akpınar, A. (2003). The honour/shame complex revisited: violence against women in the migration context. *Women's studies international forum*, 26(5), s. 425-442.

https://www.researchgate.net/publication/222953255_The_HonourShame_Complex_Revisited_Violence_against_Women_in_the_Migration_Context

Alizadeh, V., Törnkvist, L., & Hylander, I (2011). Counselling teenage girls on problems related to the 'protection of family honour' from the perspective of school nurses and counsellors. *Health and social care*, 19(5), 476-484. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2524.2011.00993.x>

Amnesty International. (2011). *Hedersmord*. Hämtad från <https://www.slideshare.net/AmnestySverige/hedersmord?from=embed>

Baianstovu, R. (2017). *Heder: hedersrelaterat våld, förtryck och socialt arbete*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Bhanbhro, S., Cronin de Chavez, A & Lusambili, A. (2016). Honour based violence as a global public health problem: a critical review of literature. *International Journal of Human Rights in Healthcare*, 9(3), 198–215. <https://doi.org/10.1108/IJHRH-10-2015-0032>

Björktomta, S-B. (2019). Honor-Based Violence in Sweden – Norms of Honor and Chastity. *Journal of Family Violence*, 34(5), 449–460. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00039-1>

Björktomta, S-B. (2007). *Personalens möten med utsatta flickor - arbete mot hedersrelaterat våld*. Erstad Sköndal Högskola, 13–17.

Björktoma, S-B. (2005). *Unga kvinnor, frihet och heder: om socialt arbete och hedersrelaterat våld*. Stockholm: Sköndalsinstitutet. Hämtad från <http://esh.diva-portal.org/smash/get/diva2:360367/FULLTEXT01.pdf>

Bourdieu, P. (1999). *Den manliga dominansen*. Göteborg: Daidalos AB.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö, Sverige: Liber

Carbin, M. (2014). The requirement to speak: Victim stories in Swedish policies against honour-related violence. *Women's Studies International Forum*, 46(2014), s. 107 – 114. <http://dx.doi.org/10.1016/j.wsif.2013.12.002>

Eldén, Å. (2001). "Om hon lever vill människor se mer och mer." Rykten, splittrad kvinnlighet och heder bland svenska kvinnor från Mellanöstern. *Sociologisk forskning*, 38(3–4), s.115 - 147. <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1112226/FULLTEXT01.pdf>

Eldén, Å. (2003). *Heder på liv och död – våldsamma berättelser om rykten, oskuld och heder*. Comprehensive Summaries of Uppsala Dissertations from the Faculty of Social Sciences 128.

Ertürk, Y. (2009). Towards a Post – Patriarchal Gender Order: Confronting the universality and the particularity of violence against women. *Sociologisk forskning*, 46(4), s.61 -

70. <http://proxy.library.ju.se/login?url=https://search-proquest-com.proxy.library.ju.se/docview/60343383?accountid=11754>

Fernbrant, C., Essén, B., Östergren, P. O., & Cantor - Graae, E. (2013). Navigating Between Control and Autonomy: Recently Arrived Iraqi Refugees' Perceptions Regarding Honor, Well-Being, and Risk for Intimate Partner Violence. *Journal of immigrant & refugee studies*. 11(2), 178-197. <https://doi.org/10.1080/15562948.2013.776473>

Friberg, F. (2006). *Dags för uppsats*. Lund: Studentlitteratur AB

Giddens, A., & Sutton, P. (2013). *Sociologi*. Lund, Sverige: Studentlitteratur

Gill, A. K. (2013). Feminist Reflections on Researching So-called 'Honour' Killings. *Feminist legal studies*, 21, 241-261. <https://doi.org/10.1007/s10691-013-9249-6>

Gruber, S. (2011). In the name of action against "honour-related" violence: National nation, gender, and boundaries in the Swedish school's ambitions to combat violence and oppression. *Nordic Journal of Migration Research*, 1(3), s.126 - 136. <https://search-proquest-com.proxy.library.ju.se/docview/1323839303?OpenUrlRefId=info:xri/sid:primo&accountid=11754>

Grzyb, M. (2016). An explanation of honour-related killings of women in Europe through Bourdieu's concept of symbolic violence and masculine domination. *Sage journals*, 64(7), 1036-1053. <https://doi.org/10.1177/0011392115627479>

Hedersrelaterat våld och förtryck. (u.å.). I *Svenska Akademiens ordböcker*. Hämtad från <https://svenska.se/tre/?sok=hedersrelaterat+vald+och+fortryck&pz=1>

Jemteborn, A. (2005). "Å stå på sig på egna ben". *En fallstudie om en flicka i en hederskultur och hennes motstånd mot att inordna sig efter släktens krav* (116). Hämtad från <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:198572/FULLTEXT01.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten. (2019). *Hedersrelaterat våld och förtryck*. Hämtad 1 december 2019 från <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/hedersrelaterat-vald-och-fortryck>

Kurkiala, M. (2003). Interpreting honour killings: the story of Fadime Sahindal (1975-2002) in the Swedish press. *Anthropology today*, 19(1), s. 6-7. <https://doi.org/10.1111/1467-8322.00157>

Länsstyrelsen i Dalarnas län. (2018). *Socialtjänstens arbete med hedersvåld - Resultat från en intervju-undersökning*. (Serie nr. 1654-7691). Hämtad från <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.840e7ca163033c061f1dd53/1526067906727/2018-01%20Socialtjänstens%20arbete%20med%20hedersvold.pdf>

Länsstyrelserna i Skåne län, Stockholms län & Västra Götalands län. (2014). *Skyddat boende för hedersvåldutsatta personer- slutrapport av stöd till utveckling 2006-2014*. Hämtad från <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.4da86a5a16488a299bc9e2a/1531920377801/2014-66.pdf>

Mattson, T. (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. (2. uppl.) Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Motion. 2018/19:425. *Hedersbrott som särskild brottsrubricering*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/hedersbrott-som-sarskild-brottsrubricering_H602425

Nationellt centrum för kvinnofrid [NCK]. (2010). *Hedersrelaterat våld och förtryck, en kunskaps – och forskningsöversikt* (Rapport nr. 2010:1). Hämtad från <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/sokresultat-kunskapsbanken/?id=145&librisId=&swepubId=>

Regeringen. (2019). *Ett särskilt hedersbrott ska utredas*. Hämtad 2019-10-17 från <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/07/ett-sarskilt-hedersbrottska-utredas/>

Regeringen. (2019). *Kraftsamling mot hedersrelaterat våld*. Hämtad 2020-01-02 från <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/06/kraftsamling-mot-hedersrelaterat-vald/>

Regeringens skrivelse 2016/17:10. *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. Hämtad från https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/files/2018/01/en-nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor_-2016_17_10.pdf

Regeringens skrivelse 2007/08:39. *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer*. Hämtad

från <https://static1.squarespace.com/static/5bea92c270e8027e5843b891/t/5c7650dae79c708641ff4001/1551257820527/Regeringens-defintion-HFV.pdf>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige [ROKS]. (u.å.). *Hedersrelaterat våld*. Hämtad 1 december 2019 från <https://www.roks.se/har-finns-hjalp/hedersrelaterat-vald>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige [ROKS]. (u.å.). *Normaliseringsprocessen*. Hämtad 29 december 2019 från <https://www.roks.se/har-finns-kunskap/normaliseringsprocessen>

Riksorganisationen Glöm aldrig Pela och Farime, [GAPF]. (u.å.). *Hedersvåld*. Hämtad från <https://gapf.se/hedersvald/>

Riksorganisationen Glöm aldrig Pela och Fadime, [GAPF]. (u.å.). *Om GAPF*. Hämtad 3 januari 2020, från <https://gapf.se/om-oss/>

Riksorganisationen Glöm aldrig Pela och Fadime, [GAPF]. (2019). *Rapporter & statistik*. Hämtad från <http://gapf.se/rapporteroch-statistik/>

Rundqvist, M. (1998). *Sambällets tvåsidighet: aktör - struktur i tre forskningsansatsers program och tillämpningar*. Göteborg, Sverige: Grafikerna i Kungälv AB

Sedem, M., & Ferrer - Wreder, L. (2014). Fear of the loss of honor: implications of honor-based violence for

the development of youth and their families. *Child & Youth care forum*. 44, 225-237. <https://doi.org/10.1007/s10566-014-9279-5>

Segersten, K. (2012). Att välja ämne och modell för sitt examensarbete. I Friberg, F. (Red.), *Dags för uppsats-vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (s. 111–119). Lund: Studentlitteratur AB.

Sjöblom, Y. (2002). *På väg ut – när ungdomar rymmer och kastas ut hemifrån – ur socialtjänstens perspektiv*. Rapport i socialt arbete nr 103–2002. Stockholms universitet, institutionen för socialt arbete.

Socialstyrelsen. (2019). *Ett liv utan våld och förtryck. Slutredovisning av uppdraget att genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck* (Rapport nr. 2019-3-17). Hämtad från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-3-17.pdf>

Socialstyrelsen. (2019). *Plan för utökad samverkan för förbättrad upptäckt av våld i nära relationer Gemensam utveckling*. (Rapport nr. 2019-5-24). Hämtad från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-5-24.pdf>

Socialstyrelsen. (u.å.). *Våld i nära relationer*. Hämtad 2020-01-07 från <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/>

Wikström, E., & Ghazinour, M. (2010).

Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regar

ds to honour related violence (HRV). *European Journal of Social Work*, 13(2), 245-259. <https://doi.org/10.1080/13691451003690981>

Willman, A., Stoltz, P., & Bahtsevani, C. (2006). *Evidensbaserad omvårdnad: en bro mellan forskning klinisk verksamhet*. Lund: Studentlitteratur.

Withaeckx, S.W., & Coene, G. (2014). 'Glad to have honour': continuity and change in minority women's lived experience of honour. *Journal of gender studies*, 23(4), 376-390. <https://doi.org/10.1080/09589236.2013.785940>

Övereeide, H. (2000). *Samtal med barn*. Lund, Sverige: Studentlitteratur

Bilaga 1

Mall för kvalitetsgranskning av kvalitativa artiklar, inspirerad av (Willman, Stoltz & Bahtsevani, 2006).

Beskrivning av studien.

- Framgår det ett tydligt syfte? Ja Nej Vet ej
Är kontexten presenterad? Ja Nej Vet ej
Etiskt resonemang? Ja Nej Vet ej

Urval

- Relevant? Ja Nej Vet ej
- Adekvat metod? Ja Nej Vet ej

Metod

- Urvalsförfarande beskrivet? Ja Nej Vet ej
- Datainsamling beskriven? Ja Nej Vet ej
- Analys tydligt beskriven? Ja Nej Vet ej

Giltighet

- Begripligt resultat? Ja Nej Vet ej

Kommunicerbarhet

- Redovisas resultatet tydligt? Ja Nej Vet ej
- Redovisas resultatet i kontext av en teoretisk referensram?
 Ja Nej Vet ej

Studiens fynd

Vilket/-n fenomen/mening beskrivs?

Är beskrivning/analys adekvat?

.....
.....
.....
.....

Bedömning av kvalitet

Hög Medel

Kommentarer.....
.....

Granskad av.....